

Ana Alexandra Alves de Sousa

MANUAL DE GREGO (nível cinco, semestral)
ILÍADA.LIVRO VI. TEXTO GREGO ANOTADO
COM EXERCÍCIOS

Ficha técnica:

Copyright © by Ana Alexandra Tibúrcio Lopes Alves de Sousa.

Primeira Edição (electrónica), Lisboa, Novembro, 2017.

ISBN: 978-989-97972-4-6

Imagem da capa:

Foto tirada por Ana Alexandra Alves de Sousa, Máscara de Agamémnon, Museu Arqueológico de Atenas

ILÍADA, LIVRO VI**No campo de combate**

- 1 Τρώων δ' οἰώθη¹ καὶ Ἀχαιῶν φύλοπις αἰνή·
2 πολλὰ δ' ἄρ' ἔνθα καὶ ἔνθ' ἴθυσσε μάχη πεδίοιο,
3 ἀλλήλων ἰθυνομένων χαλκήρεα δοῦρα,
4 μεσσηγὺς Σιμόεντος ἰδὲ Ξάνθοιο ῥοάων.
5 Αἴας δὲ πρῶτος Τελαμώνιος, ἕρκος Ἀχαιῶν,
6 Τρώων ῥῆξε φάλαγγα, φόως δ' ἐτάροισιν ἔθηκεν,
7 ἄνδρα βαλὼν ὃς ἄριστος ἐνὶ Θρήκεσσι τέτυκτο,
8 υἱὸν Ἐϋσώρου, Ἀκάμαντ' ἦϋν τε μέγαν τε.
9 Τόν ῥ' ἔβαλε πρῶτος κόρυθος φάλον ἵπποδασείης,
10 ἐν δὲ μετώπῳ πῆξε, πέρησε δ' ἄρ' ὀστέον εἵσω
11 αἰχμὴ χαλκείῃ· τὸν δὲ σκότος ὄσσε κάλυπεν.
12 Ἄξυλον δ' ἄρ' ἔπεφνε βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης
13 Τευθρανίδην, ὃς ἔναιεν ἐϋκτιμένη ἐν Ἀρίσβῃ
14 ἀφνειὸς βιότοιο, φίλος δ' ἦν ἀνθρώποισι·
15 πάντας γὰρ φιλέεσκεν ὁδῶ ἔπι οἰκία ναίων.
16 Ἀλλὰ οἱ οὐ τις τῶν γε τότε ἥρκεσε λυγρὸν ὄλεθρον
17 πρόσθεν ὑπαντιάσας, ἀλλ' ἄμφω θυμὸν ἀπηύρα,
18 αὐτὸν καὶ θεράποντα Καλήσιον, ὃς ῥα τόθ' ἵππων
19 ἔσκεν ὑφηνίοχος· τῷ δ' ἄμφω γαῖαν ἐδύτην.
20 Δρῆσον δ' Εὐρύαλος² καὶ Ὀφέλτιον ἐξενάριξε·
21 βῆ δὲ μετ' Αἴσηπον καὶ Πήδασον, οὓς ποτε νύμφη
22 νηῖς Ἀβαρβαρέη τέκ' ἀμύμονι Βουκολίῳ.
23 Βουκολίων δ' ἦν υἱὸς ἀγαυοῦ Λαομέδοντος

¹ Sentido de “foi deixada a si mesma”, ou seja, os deuses haviam-se afastado do combate.

² Euríalo é um chefe argivo, filho de Mecisteu, que estava sob as ordens de Diomedes.

- 24   πρεσβύτατος γενεῇ, σκότιον δέ ἐ γείνατο μήτηρ·
 25   ποιμαίνων δ' ἐπ' ὅεσσι μίγῃ φιλότητι καὶ εὐνῇ,
 26   ἦ δ' ὑποκυσαμένη διδυμάονε γείνατο παῖδε.
 27   Καὶ μὲν τῶν ὑπέλυσε μένος καὶ φαίδιμα γυῖα
 28   Μηκιστηϊάδης καὶ ἀπ' ὤμων τεύχε' ἐσύλα.
 29   Ἀστύαλον³ δ' ἄρ' ἔπεφνε μενεπτόλεμος Πολυποίτης⁴.
 30   Πιδύτην δ' Ὀδυσσεὺς Περκώσιον⁵ ἐξενάριξεν
 31   ἔγχεϊ χαλκείῳ, Τεῦκρος⁶ δ' Ἀρετάονα⁷ δῖον.
 32   Ἀντίλοχος δ' Ἀβληρον⁸ ἐνήρατο δουρὶ φαεινῷ
 33   Νεστορίδης, Ἴελατον⁹ δὲ ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων·
 34   ναῖε δὲ Σατνιόεντος¹⁰ ἐϋρρείταιο παρ' ὄχθας
 35   Πήδασον αἰπεινὴν. Φύλακον¹¹ δ' ἔλε Λήϊτος¹² ἥρως
 36   φεύγοντ'·Εὐρύπυλος¹³ δὲ Μελάνθιον¹⁴ ἐξενάριξεν.
 37   Ἄδρηστον¹⁵ δ' ἄρ' ἔπειτα βοῆν ἀγαθὸς Μενέλαος
 38   ζῶν ἔλ'·ἵππῳ γάρ οἱ ἀτυζομένῳ πεδίῳιο,
 39   ὄζῳ ἐνὶ βλαφθέντε μυρικίνῳ, ἀγκύλον ἄρμα
 40   ἄξαντ' ἐν πρώτῳ ῥυμῷ αὐτῷ μὲν ἐβήτην
 41   πρὸς πόλιν, ἣ περ οἱ ἄλλοι ἀτυζόμενοι φοβέοντο,
 42   αὐτὸς δ' ἐκ δίφροιο παρὰ τροχὸν ἐξεκυλίσθη
 43   πρηνὴς ἐν κονίῃσιν ἐπὶ στόμα· παρ δέ οἱ ἔστη
 44   Ἀτρεΐδης Μενέλαος, ἔχων δολιχόσκιον ἔγχος.

³ Astíalo.⁴ Polipetes é um chefe tessálio.⁵ Pidites de Percote.⁶ Teucro é irmão de Ájax.⁷ Aretáon.⁸ Ablero.⁹ Élato.¹⁰ Satnioente.¹¹ Fílaco.¹² Léito é um chefe beócio.¹³ Eurípilo é um chefe tessálio.¹⁴ Melântio.¹⁵ Surge no poema um outro troiano de nome Adrasto, que Pátroclo matará (*Il.* 16.694).

- 45 Ἄδρηστος δ' ἄρ' ἔπειτα λαβὼν ἐλίσσεται γούνων·
46 “ζώγρει, Ἀτρέος υἱέ, σὺ δ' ἄξια δέξαι ἄποινα·
47 πολλὰ δ' ἐν ἀφνειοῦ πατρὸς κειμήλια κεῖται,
48 χαλκός τε χρυσός τε πολύκμητός τε σίδηρος,
49 τῶν κέν τοι χαρίσαιο πατὴρ ἀπερείσι' ἄποινα
50 εἴ κεν ἐμὲ ζῶν πεπύθοιτ' ἐπὶ νηυσὶν Ἀχαιῶν.”
51 Ὡς φάτο, τῷ δ' ἄρα θυμὸν ἐνὶ στήθεσσιν ἔπειθε·
52 καὶ δὴ μιν τάχ' ἔμελλε θοὰς ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν
53 δώσειν ὃ θεράποντι καταξέμεν· ἀλλ' Ἀγαμέμνων
54 ἀντίος ἦλθε θεῶν, καὶ ὁμοκλήσας ἔπος ηὔδα·
55 “ὦ πέπον, ὦ Μενέλαε, τίη δὲ σὺ κήδεαι οὕτως
56 ἀνδρῶν; ἦ σοὶ ἄριστα πεποιήται κατὰ οἶκον
57 πρὸς Τρώων; τῶν μὴ τις ὑπεκφύγοι αἰπὺν ὄλεθρον
58 χειράς θ' ἡμετέρας, μηδ' ὄν τινα γαστέρι μήτηρ
59 κοῦρον ἐόντα φέροι, μηδ' ὅς φύγοι, ἀλλ' ἅμα πάντες
60 Ἴλιου ἐξαπολοίαντ' ἀκήδεστοι καὶ ἄφαντοι.”
61 Ὡς εἰπὼν ἔτρεψεν ἀδελφειοῦ φρένας ἦρωες,
62 αἴσιμα παρειπών· ὁ δ' ἀπὸ ἔθεν ὥσατο χειρὶ
63 ἦρω' Ἀδρηστον· τὸν δὲ κρείων Ἀγαμέμνων
64 οὔτα κατὰ λαπάρην· ὁ δ' ἀνετράπετ', Ἀτρεΐδης δὲ
65 λάξ ἐν στήθεσι βὰς ἐξέσπασε μείλινον ἔγχος.
66 Νέστωρ δ' Ἀργείοισιν ἐκέκλετο μακρὸν αὖσας·
67 “ὦ φίλοι ἦρωες Δαναοί, θεράποντες Ἴαρος,
68 μὴ τις νῦν ἐνάρων ἐπιβαλλόμενος μετόπισθε
69 μιμνέτω, ὥς κε πλεῖστα φέρων ἐπὶ νῆας ἵκηται,
70 ἀλλ' ἄνδρας κτείνωμεν· ἔπειτα δὲ καὶ τὰ ἔκηλοι
71 νεκροὺς ἅμ πεδίον συλήσετε τεθνηῶτας.”

Heitor vai a Tróia

- 72 Ὡς εἰπὼν ὄτρυνε μένος καὶ θυμὸν ἐκάστου.
73 Ἐνθά κεν αὖτε Τρῶες ἀρηϊφίλων ὑπ' Ἀχαιῶν
74 Ἴλιον εἰσανέβησαν ἀναλκείησι δαμέντες,
75 εἰ μὴ ἄρ' Αἰνεΐα τε καὶ Ἑκτορὶ εἶπε παραστάς
76 Πριαμίδης Ἑλενος¹⁶ οἰωνοπόλων ὄχ' ἄριστος·
77 “Αἰνεΐα τε καὶ Ἑκτορ, ἐπεὶ πόνος ὕμμι μάλιστα
78 Τρώων καὶ Λυκίων ἐγκέκλιται, οὐνεκ' ἄριστοι
79 πᾶσαν ἐπ' ἰθὺν ἔστε μάχεσθαι τε φρονέειν τε,
80 στήτ' αὐτοῦ, καὶ λαὸν ἐρυκάκετε πρὸ πυλάων
81 πάντη ἐποιχόμενοι, πρὶν αὖτ' ἐν χερσὶ γυναικῶν
82 φεύγοντας πεσέειν, δηϊοῖσι δὲ χάρμα γενέσθαι.
83 Αὐτὰρ ἐπεὶ κε φάλαγγας ἐποτρύνητον ἀπάσας,
84 ἡμεῖς μὲν Δαναοῖσι μαχησόμεθ' αὖθι μένοντες,
85 καὶ μάλα τειρόμενοί περ· ἀναγκαίη γὰρ ἐπείγει·
86 Ἑκτορ ἄτὰρ σὺ πόλινδὲ μετοίχεο, εἰπὲ δ' ἔπειτα
87 μητέρι σῇ καὶ ἐμῇ· ἥ δὲ ξυνάγουσα γεραῖας
88 νηὸν Ἀθηναίης γλαυκῶπιδος ἐν πόλει ἄκρῃ,
89 οἷζασα κληῖδι θύρας ἱεροῖο δόμοιο,
90 πέπλον, ὅς οἱ δοκέει χαριέστατος ἡδὲ μέγιστος
91 εἶναι ἐνὶ μεγάρῳ καὶ οἱ πολὺ φίλτατος αὐτῇ,
92 θεῖναι Ἀθηναίης ἐπὶ γούνασιν ἡϋκόμοιο,
93 καὶ οἱ ὑποσχέσθαι δυοκαίδεκα βοῦς ἐνὶ νηῷ
94 ἥνις ἡκέστας ἱερευσέμεν, αἶ κ' ἐλεήσῃ
95 ἄστυ τε καὶ Τρώων ἀλόχους καὶ νήπια τέκνα,

¹⁶ Este filho de Príamo havia recebido o dom da adivinhação. Heleno é nomeado no poema pela primeira vez. Outro Heleno é nomeado em *Il.* 5.707.

- 96 ὥς κεν Τυδέος υἷὸν ἀπόσχη Ἰλίου ἱρής,
 97 ἄγριον αἰχμητὴν, κρατερὸν μήστωρα φόβοιο,
 98 ὃν δὴ ἐγὼ κάρτιστον Ἀχαιῶν φημι γενέσθαι.
 99 Οὐδ' Ἀχιλλῆά ποθ' ὥδέ γ' ἐδείδιμεν ὄρχαμον ἀνδρῶν,
 100 ὃν πέρ φασι θεᾶς ἐξ ἐμμεναι· ἀλλ' ὅδε¹⁷ λίην
 101 μαίνεται¹⁸, οὐδέ τίς οἱ δύναται μένος ἰσοφαρίζειν.”
 102 “Ὡς ἔφαθ', Ἐκτωρ δ' οὐ τι κασιγνήτῳ ἀπίθησεν.
 103 αὐτίκα δ' ἐξ ὀρέων σὺν τεύχεσιν ἄλτο χαμᾶζε,
 104 πάλλων δ' ὀξέα δοῦρα κατὰ στρατὸν ὄχετο πάντη,
 105 ὀτρύνων μαχέσασθαι, ἔγειρε δὲ φύλοπιν αἰνὴν.
 106 Οἱ δ' ἐλελίχθησαν καὶ ἐναντίοι ἔσταν Ἀχαιῶν·
 107 Ἀργεῖοι δ' ὑπεχώρησαν, λῆξαν δὲ φόνοιο,
 108 φάν δέ τιν' ἀθανάτων ἐξ οὐρανοῦ ἀστερόεντος
 109 Τρωσὶν ἀλεξήσοντα μετελθέμεν, ὥς ἐλέλιχθεν.
 110 Ἐκτωρ δὲ Τρώεσσιν ἐκέκλετο μακρὸν αὖσας·
 111 “Τρῶες ὑπέρθυμοι τηλεκλειτοὶ τ' ἐπίκουροι,
 112 ἄνερες ἔστε, φίλοι, μνήσασθε δὲ θούριδος ἀλκῆς,
 113 ὄφρ' ἂν ἐγὼ βῆω προτὶ Ἴλιον, ἡδὲ γέρουσιν
 114 εἴπω βουλευτῆσι καὶ ἡμετέρῃς ἀλόχοισι
 115 δαίμοσιν ἀρήσασθαι, ὑποσχέσθαι δ' ἑκατόμβας.”
 116 “Ὡς ἄρα φωνήσας ἀπέβη κορυθαίολος Ἐκτωρ·
 117 ἀμφὶ δέ μιν σφυρὰ τύπτε καὶ αὐχένα δέρμα κελαινόν,
 118 ἄντυξ ἥ πυμάτη θέεν ἀσπίδος ὀμφαλοέσσης.

Glauco e Diomedes

- 119 Γλαῦκος δ' Ἴππολόχοιο πάϊς καὶ Τυδέος υἱὸς

¹⁷ Diomedes.

¹⁸ O verso remete para a mesma realidade ora com o verbo *μαίνομαι* ora com o substantivo *μένος*.

- 120 ἐς μέσον ἀμφοτέρω συνίτην μεμαῶτε μάχεσθαι.
121 Οἱ δ' ὅτε δὴ σχεδὸν ἦσαν ἐπ' ἀλλήλοισιν ἰόντες,
122 τὸν πρότερος προσέειπε βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης·
123 “Τίς δὲ σύ ἐσσι, φέριστε, καταθνητῶν ἀνθρώπων;
124 Οὐ μὲν γάρ ποτ' ὅπωπα μάχῃ ἐνι κυδιανείρῃ
125 τὸ πρὶν· ἀτὰρ μὲν νῦν γε πολὺ προβέβηκας ἀπάντων
126 σὼ θάρσει, ὅ τ' ἐμὸν δολιχόσκιον ἔγχος ἔμεινας·
127 δυστήνων δέ τε παῖδες ἐμῷ μένει ἀντιώσιν.
128 Εἰ δέ τις ἀθανάτων γε κατ' οὐρανοῦ εἰλήλουθας,
129 οὐκ ἂν ἔγωγε θεοῖσιν ἐπουρανίοισι μαχοίμην.
130 Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Δρύαντος υἱὸς, κρατερὸς Λυκόοργος,
131 δὴν ἦν, ὅς ῥα θεοῖσιν ἐπουρανίοισιν ἔριζεν·
132 ὅς ποτε μαινομένοιο Διωνύσοιο τιθήνας
133 σεῦε κατ' ἡγάθεον Νυσηῖον¹⁹. αἱ δ' ἅμα πᾶσαι
134 θύσθλα χαμαὶ κατέχευαν, ὑπ' ἀνδροφόνοιο Λυκούργου
135 θεινόμεναι βουπλήγι· Διώνυσος δὲ φοβηθεὶς
136 δύσεθ' ἄλως κατὰ κῦμα, Θέτις δ' ὑπεδέξατο κόλπῳ
137 δειδιότα· κρατερὸς γὰρ ἔχε τρόμος ἀνδρὸς ὁμοκλῆ.
138 Τῷ μὲν ἔπειτ' ὀδύσαντο θεοὶ ῥεῖα ζῶοντες,
139 καὶ μιν τυφλὸν ἔθηκε Κρόνου πάϊς· οὐδ' ἄρ' ἔτι δὴν
140 ἦν, ἐπεὶ ἀθανάτοισιν ἀπήχθετο πᾶσι θεοῖσιν·
141 οὐδ' ἂν ἐγὼ μακάρεσσι θεοῖς ἐθέλοιμι μάχεσθαι.
142 Εἰ δέ τις ἐσσι βροτῶν οἱ ἀρούρης καρπὸν ἔδουσιν,
143 ἄσσον ἴθ', ὥς κεν θᾶσσον ὀλέθρου πείραθ' ἵκηαι.”
144 Τὸν δ' αὖθ' Ἴππολόχοιο προσηύδα φαίδιμος υἱός·
145 “Τυδεΐδῃ μεγάθυμε, τίη γενεὴν ἐρεεῖνεις;

¹⁹ O rei Licurgo não permitiu que o culto de Dioniso entrasse na Trácia. O monte de Nisa, na Trácia, foi o local onde o deus Dioniso foi criado pelas Ménades (ou Bacantes).

- 146 Οἷη περ φύλλων γενεῇ, τοίῃ δὲ καὶ ἀνδρῶν.
147 Φύλλα τὰ μὲν τ' ἄνεμος χαμάδις χέει, ἄλλα δέ θ' ὕλη
148 τηλεθόωσα φύει, ἔαρος δ' ἐπιγίγνεται ὥρη·
149 ὥς ἀνδρῶν γενεῇ ἢ μὲν φύει ἢ δ' ἀπολήγει.
150 Εἰ δ' ἐθέλεις καὶ ταῦτα δαήμεναι, ὄφρ' ἐὺ εἰδῆς
151 ἡμετέρεην γενεήν, πολλοὶ δέ μιν ἄνδρες ἴσασιν·
152 ἔστι πόλις Ἐφύρη μυχῶ Ἄργεος ἵποβότοιο,
153 ἔνθα δὲ Σίσυφος ἔσκεν, ὃ κέρδιστος γένετ' ἀνδρῶν,
154 Σίσυφος Αἰολίδης· ὃ δ' ἄρα Γλαῦκον τέκεθ' υἱόν,
155 αὐτὰρ Γλαῦκος τίκτεν ἀμύμονα Βελλεροφόντην·
156 τῷ δὲ θεοὶ κάλλός τε καὶ ἡγορέην ἐρατεινὴν
157 ὤπασαν· αὐτὰρ οἱ Προῖτος κακὰ μήσατο θυμῷ,
158 ὅς ρ' ἐκ δήμου ἔλασσε, ἐπεὶ πολὺ φέρτερος ἦεν,
159 Ἀργείων· Ζεὺς γάρ οἱ ὑπὸ σκήπτρῳ ἐδάμασσε.
160 Τῷ δὲ γυνὴ Προίτου ἐπεμήνατο δι' Ἄντεια,
161 κρυπταδίῃ φιλότῃ μιγήμεναι· ἀλλὰ τὸν οὐ τι
162 πεῖθ' ἀγαθὰ φρονέοντα, δαΐφρονα Βελλεροφόντην.
163 Ἥ δὲ ψευσαμένη Προῖτον βασιλῆα προσηύδα·
164 'τεθναίης, ὦ Προῖτ', ἢ κάκτανε Βελλεροφόντην,
165 ὅς μ' ἔθελεν φιλότῃ μιγήμεναι οὐκ ἐθελούσῃ.'
166 Ὡς φάτο, τὸν δὲ ἄνακτα χόλος λάβεν οἷον ἄκουσε·
167 κτεῖναι μὲν ρ' ἀλέεινε, σεβάσσατο γὰρ τό γε θυμῷ,
168 πέμπε δέ μιν Λυκίηνδε, πόρεν δ' ὃ γε σήματα λυγρὰ,
169 γράψας ἐν πίνακι πτυκτῷ θυμοφθόρα πολλά,
170 δεῖξαι δ' ἡνώγειν ᾧ πενθερῷ, ὄφρ' ἀπόλοιτο.
171 Αὐτὰρ ὁ βῆ Λυκίην δὲ θεῶν ὑπ' ἀμύμονι πομπῇ.
172 Ἀλλ' ὅτε δὴ Λυκίην ἵξε Ξάνθόν τε ῥέοντα,

- 173 προφρονέως μιν τῖεν ἄναξ Λυκίης εὐρείης·
174 ἐννήμαρ ξείνισσε καὶ ἐννέα βοῦς ἱέρευσεν.
175 Ἀλλ' ὅτε δὴ δεκάτῃ ἐφάνη ῥοδοδάκτυλος Ἥως,
176 καὶ τότε μιν ἐρέεινε καὶ ἦτε σῆμα ἰδέσθαι,
177 ὅττι ῥά οἱ γαμβροῖο πάρα Προίτοιο φέροιτο.
178 Αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ σῆμα κακὸν παρεδέξατο γαμβροῦ,
179 πρῶτον μὲν ῥα Χίμαιραν ἀμαιμακέτην ἐκέλευσε
180 πεφνέμεν· ἦ δ' ἄρ' ἔην θεῖον γένος, οὐδ' ἀνθρώπων,
181 πρόσθε λέων, ὅπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα,
182 δεινὸν ἀποπνεύουσα πυρὸς μένος αἰθομένοιο.
183 Καὶ τὴν μὲν κατέπεφνε θεῶν τεράεσσι πιθήσας·
184 δεῦτερον αὖ Σολύμοισι μαχέσσατο κυδαλίμοισι·
185 καρτίστην δὴ τὴν γε μάχην φάτο δύμεναι ἀνδρῶν.
186 Τὸ τρίτον αὖ κατέπεφνε Ἀμαζόνας ἀντιανείρας.
187 Τῷ δ' ἄρ' ἀνερχομένῳ πυκινὸν δόλον ἄλλον ὕφαινε·
188 κρίνας ἐκ Λυκίης εὐρείης φῶτας ἀρίστους
189 εἶσε λόχον· τοὶ δ' οὐ τι πάλιν οἶκον δὲ νέοντο·
190 πάντας γὰρ κατέπεφνε ἀμύμων Βελλεροφόντης.
191 Ἀλλ' ὅτε δὴ γίγνωσκε θεοῦ γόνον ἠὲν ἐόντα,
192 αὐτοῦ μιν κατέρυκε, δίδου δ' ὅ γε θυγατέρα ἦν,
193 δῶκε δέ οἱ τιμῆς βασιληΐδος ἥμισυ πάσης·
194 καὶ μὲν οἱ Λύκιοι τέμενος τάμον ἔξοχον ἄλλων,
195 καλὸν φυταλιῆς καὶ ἀρούρης, ὄφρα νέμοιτο.
196 Ἥ δ' ἔτεκε τρία τέκνα δαΐφρονι Βελλεροφόντῃ,
197 Ἴσανδρόν τε καὶ Ἰππόλοχον καὶ Λαοδάμειαν.
198 Λαοδαμείῃ μὲν παρελέξατο μητίετα Ζεὺς,
199 ἦ δ' ἔτεκε' ἀντίθεον Σαρπηδόνα χαλκοκορυστήν.

- 200 ἄλλ' ὅτε δὴ καὶ κεῖνος ἀπήχθετο πᾶσι θεοῖσιν,
 201 ἦτοι ὃ κὰπ πεδίον τὸ Ἀλήϊον οἶος ἀλᾶτο,
 202 ὃν θυμὸν κατέδων, πάτον ἀνθρώπων ἀλεείνων·
 203 Ἴσανδρον δέ οἱ υἱὸν Ἄρης ἄτος πολέμοιο
 204 μαρνάμενον Σολύμοισι κατέκτανε κυδαλίμοισι·
 205 τὴν δὲ χολωσαμένη χρυσήνιος Ἄρτεμις ἔκτα.
 206 Ἴππόλοχος δέ μ' ἔτικτε, καὶ ἐκ τοῦ φημι γενέσθαι·
 207 πέμπε δέ μ' ἐς Τροίην, καί μοι μάλα πόλλ' ἐπέτελλεν,
 208 αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων,
 209 μηδὲ γένος πατέρων αἰσχυνέμεν, οἳ μέγ' ἄριστοι
 210 ἔν τ' Ἐφύρη ἐγένοντο καὶ ἐν Λυκίῃ εὐρείῃ.
 211 Ταύτης τοι γενεῆς τε καὶ αἵματος εὖχομαι εἶναι.”
 212 ὣς φάτο, γήθησεν δὲ βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης·
 213 ἔγχοις μὲν κατέπηξεν ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ,
 214 αὐτὰρ ὃ μελιχίοισι προσηύδα ποιμένα λαῶν·
 215 “ἦ ρά νύ μοι ξεῖνος πατρώϊός ἐσσι παλαιός·
 216 Οἶνεὺς²⁰ γάρ ποτε δῖος ἀμύμονα Βελλεροφόντην
 217 ξεῖνισ' ἐνὶ μεγάροισιν ἐείκοσιν ἤματ' ἐρύξας·
 218 οἳ δὲ καὶ ἀλλήλοισι πόρον ξεινήϊα καλά·
 219 Οἶνεὺς μὲν ζωστήρα δίδου φοίνικι φαεινόν,
 220 Βελλεροφόντης δὲ χρύσεον δέπας ἀμφικύπελλον,
 221 καί μιν ἐγὼ κατέλειπον ἰὼν ἐν δώμασ' ἐμοῖσι.
 222 Τυδέα δ' οὐ μέμνημαι, ἐπεὶ μ' ἔτι τυτθὸν ἐόντα
 223 κάλλιψ', ὅτ' ἐν Θήβῃσιν ἀπώλετο λαὸς Ἀχαιῶν.
 224 Τὼ²¹ νῦν σοὶ μὲν ἐγὼ ξεῖνος φίλος Ἄργεϊ μέσσω
 225 εἰμί, σὺ δ' ἐν Λυκίῃ, ὅτε κεν τῶν δῆμον ἴκωμαι.

²⁰ Pai de Tideu e avô de Diomedes.

²¹ Partícula homérica: “por isso”, “então”.

- 226 Ἐγχεα δ' ἀλλήλων ἀλεώμεθα²² καὶ δι' ὀμίλου·
 227 πολλοὶ μὲν γὰρ ἐμοὶ Τρῶες κλειτοὶ τ' ἐπίκουροι,
 228 κτείνειν ὃν κε θεός γε πόρη καὶ ποσσὶ κιχέω,
 229 πολλοὶ δ' αὖ σοὶ Ἀχαιοὶ ἐναιρέμεν ὃν κε δύνηαι.
 230 Τεύχεα δ' ἀλλήλοις ἐπαμείψομεν, ὄφρα καὶ οἶδε
 231 γνῶσιν ὅτι ξεῖνοι πατρώιοι εὐχόμεθ' εἶναι.”
 232 Ὡς ἄρα φωνήσαντε, καθ' ἵππων αἵξαντε,
 233 χεῖράς τ' ἀλλήλων λαβέτην καὶ πιστώσαντο·
 234 ἔνθ' αὖτε Γλαύκῳ Κρονίδης φρένας ἐξέλετο Ζεὺς,
 235 ὃς πρὸς Τυδεΐδην Διομήδεα τεύχε' ἄμειβε
 236 χρύσεια χαλκείων, ἑκατόμβοι' ἐννεαβοίων.

Heitor e Hécuba

- 237 Ἐκτωρ δ' ὥς Σκαιάς τε πύλας καὶ φηγὸν ἵκανεν,
 238 ἄμφ' ἄρα μιν Τρώων ἄλοχοι θεόν ἠδὲ θύγατρες
 239 εἰρόμεναι παῖδάς τε κασιγνήτους τε ἔτας τε
 240 καὶ πόσιος· ὃ δ' ἔπειτα θεοῖς εὐχέσθαι ἀνώγει
 241 πάσας ἐξεΐης· πολλῇσι δὲ κήδε' ἐφῆπτο.
 242 Ἄλλ' ὅτε δὴ Πριάμοιο δόμον περικαλλέ' ἵκανε,
 243 ξεστῆς αἰθούσῃσι τετυγμένον - αὐτὰρ ἐν αὐτῷ
 244 πεντήκοντ' ἔνεσαν θάλαμοι ξεστοῖο λίθοιο,
 245 πλησίον ἀλλήλων δεδμημένοι· ἔνθα δὲ παῖδες
 246 κοιμῶντο Πριάμοιο παρὰ μνηστῆς ἀλόχοισι·
 247 κουράων δ' ἐτέρωθεν ἐναντίοι ἔνδοθεν αὐλῆς
 248 δώδεκ' ἔσαν τέγεοι θάλαμοι ξεστοῖο λίθοιο,
 249 πλησίον ἀλλήλων δεδμημένοι· ἔνθα δὲ γαμβροὶ

²² Conjuntivo exortativo.

- 250 κοιμῶντο Πριάμοιο παρ' αἰδοίης ἀλόχοισιν.
251 Ἐνθά οἱ ἠπιόδωρος ἐναντίη ἤλυθε μήτηρ
252 Λαοδίκην ἐσάγουσα, θυγατρῶν εἶδος ἀρίστην·
253 ἔν τ' ἄρα οἱ φῶ χειρὶ ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζε·
254 “Τέκνον, τίπτε λιπὼν πόλεμον θρασὺν εἰλήλουθας;
255 ἦ μάλα δὴ τείρουσι δυσώνυμοι υἷες Ἀχαιῶν
256 μαρνάμενοι περὶ ἄστυ· σὲ δ' ἐνθάδε θυμὸς ἀνῆκεν
257 ἐλθόντ' ἐξ ἄκρης πόλιος Διὶ χειῖρας ἀνασχεῖν.
258 Ἀλλὰ μέν', ὄφρα κέ τοι μελιθεῖα οἶνον ἐνείκω,
259 ὥς σπείσης Διὶ πατρὶ καὶ ἄλλοις ἀθανάτοισι
260 πρῶτον, ἔπειτα δὲ καὐτὸς ὀνήσεται, αἶ κε πίησθα.
261 Ἄνδρὶ δὲ κεκμηῶτι μένος μάλα οἶνος ἀέξει,
262 ὥς τύνη κέκμηκας ἀμύνων σοῖσιν ἔτησι.”
263 Τὴν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα μέγας κορυθαίολος Ἴκτωρ·
264 “Μή μοι οἶνον ἄειρε μελίφρονα, πότνια μήτηρ,
265 μή μ' ἀπογυιώσης μένεος, ἀλκῆς τε λάθωμαι·
266 χερσὶ δ' ἀνίπτοισιν Διὶ λείβειν αἶθοπα οἶνον
267 ἄζομαι· οὐδέ περ ἔστι κελαινεφεῖ Κρονίωνι
268 αἶματι καὶ λύθρῳ πεπαλαγμένον εὐχετάσθαι.
269 Ἀλλὰ σὺ μὲν πρὸς νηὸν Ἀθηναίης ἀγελείης
270 ἔρχεο σὺν θυέεσσιν ἀολλίσσασα γεραιάς·
271 πέπλον δ', ὅς τις τοι χαριέστατος ἦδὲ μέγιστος
272 ἔστιν ἐνὶ μεγάρῳ καὶ τοι πολὺ φίλτατος αὐτῇ,
273 τὸν θὲς Ἀθηναίης ἐπὶ γούνασιν ἠϋκόμοιο,
274 καὶ οἱ ὑποσχέσθαι δυοκαίδεκα βοῦς ἐνὶ νηῶ
275 ἥνις ἠκέστας ἱερευσέμεν, αἶ κ' ἐλέησῃ
276 ἄστυ τε καὶ Τρώων ἀλόχους καὶ νήπια τέκνα,

- 277 αἶ κεν Τυδέος υἷὸν ἀπόσχη Ἴλίου ἱρῆς,
 278 ἄγριον αἰχμητήν, κρατερὸν μήστωρα φόβοιο.
 279 Ἀλλὰ σὺ μὲν πρὸς νηὸν Ἀθηναίης ἀγελείης
 280 ἔρχευ, ἐγὼ δὲ Πάριν μετελεύσομαι, ὄφρα καλέσσω,
 281 αἶ κ' ἐθέλῃς· εἰπόντος ἀκουέμεν· ὥς κέ οἱ αὖθι
 282 γαῖα χάνοι· μέγα γάρ μιν Ὀλύμπιος ἔτρεφε πῆμα
 283 Τρωσὶ τε καὶ Πριάμῳ μεγαλήτορι τοῖό²³ τε παισίν.
 284 Εἰ κεινόν γε ἴδοιμι κατελθόντ' Ἀἶδος εἴσω,
 285 φαῖν κε φρέν' ἀτέρπου ὀϊζύος ἐκλελαθέσθαι.”

Hécuba e as troianas no templo de Atena

- 286 Ὡς ἔφαθ', ἥ δὲ μολοῦσα ποτὶ μέγαρ' ἀμφιπόλοισι
 287 κέκλετο· ταὶ δ' ἄρ' ἀόλλισσαν κατὰ ἄστν γεραιάς.
 288 Αὐτὴ δ' ἐς θάλαμον²⁴ κατεβήσετο κηώεντα,
 289 ἔνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιλα ἔργα γυναικῶν
 290 Σιδονίων²⁵, τὰς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδής
 291 ἤγαγε Σιδονίηθεν, ἐπιπλὼς εὐρέα πόντον,
 292 τὴν ὁδὸν ἣν Ἑλένην περ ἀνήγαγεν εὐπατέρειαν·
 293 τῶν ἔν' ἀειραμένη Ἑκάβη φέρε δῶρον Ἀθήνῃ,
 294 ὃς κάλλιστος ἔην ποικίλμασιν ἠδὲ μέγιστος,
 295 ἀστήρ δ' ὥς ἀπέλαμπεν· ἔκειτο δὲ νεῖατος ἄλλων.
 296 Βῆ δ' ἰέναι, πολλαὶ δὲ μετεσσεύοντο γεραιαί.
 297 Αἶ δ' ὅτε νηὸν ἵκανον Ἀθήνης ἐν πόλει ἄκρῃ,
 298 τῇσι θύρας ὥϊξε Θεανῶ²⁶ καλλιπάρῃος ,

²³ De Príamo.

²⁴ Trata-se de uma divisão subterrânea do palácio, como o prevérbio *κατα-* clarifica (*κατεβήσετο*).

²⁵ Os Sidónios são os Fenícios, nos Poemas Homéricos, muito embora a cidade de Sídón tenha perdido a sua pujança em fins do século XIII.

²⁶ Teano era filha do trácio Cisseu e mulher de Antenor. Os Troianos haviam-na tornado sacerdotisa de Atena. Antenor pensava que se devia restituir Helena e os seus tesouros aos Aqueus (*Il.* 7. 347-353).

- 299 Κισσηῖς, ἄλοχος Ἀντήνορος ἵποδάμοιο·
300 τὴν γὰρ Τρῶες ἔθηκαν Ἀθηναίης ἰέρειαν.
301 Αἶ δ' ὀλολυγῇ πᾶσαι Ἀθήνη χειῖρας ἀνέσχον·
302 ἦ δ' ἄρα πέπλον ἐλοῦσα Θεανῶ καλλιπάρηος
303 θῆκεν Ἀθηναίης ἐπὶ γούνασιν ἠϋκόμοιο,
304 εὐχομένη δ' ἥρᾱτο Διὸς κούρη μέγαλοιο·
305 “Πότνι' Ἀθηναίη, ἐρυσίπτολι, δῖα θεάων,
306 ἄξον δὴ ἔγχος Διομήδεος, ἠδὲ καὶ αὐτὸν
307 πρηνέα δὸς πεσέειν Σκαιῶν προπάροιθε πυλάων,
308 ὄφρα τοι αὐτίκα νῦν δυοκαίδεκα βοῦς ἐνὶ νηῷ
309 ἦνις ἠκέστας ἱερεύσομεν, αἶ κ' ἐλεήσης
310 ἄστυ τε καὶ Τρώων ἀλόχους καὶ νήπια τέκνα.”
311 “Ὡς ἔφατ' εὐχομένη, ἀνένευε δὲ Παλλὰς Ἀθήνη.
312 “Ὡς αἶ μὲν ῥ' εὗχοντο Διὸς κούρη μέγαλοιο.

Heitor, Páris e Helena

- 313 “Ἐκτωρ δὲ πρὸς δώματ' Ἀλεξάνδροιο βεβήκει
314 καλά, τὰ ῥ' αὐτὸς ἔτευξε σὺν ἀνδράσιν οἱ τότε ἄριστοι
315 ἦσαν ἐνὶ Τροίῃ ἐριβόλακι τέκτονες ἄνδρες,
316 οἳ οἱ ἐποίησαν θάλαμον καὶ δῶμα καὶ αὐλὴν
317 ἐγγύθι τε Πριάμοιο καὶ Ἑκτορος, ἐν πόλει ἄκρῃ.
318 “Ἐνθ' Ἑκτωρ εἰσῆλθε Διὶ φίλος, ἐν δ' ἄρα χειρὶ
319 ἔγχος ἔχ' ἐνδεκάπηχυν· πάροιθε δὲ λάμπετο δουρὸς
320 αἰχμὴ χαλκείη, περὶ δὲ χρύσεος θέε πόρκης.
321 Τὸν δ' εὔρ' ἐν θαλάμῳ περικαλλέα τεύχε' ἔποντα,
322 ἀσπίδα καὶ θώρηκα, καὶ ἀγκύλα τόξ' ἀφώοντα·
323 Ἀργεῖη δ' Ἑλένη μετ' ἄρα δμωῇσι γυναιξίν

- 324 ἦστο, καὶ ἀμφιπόλοισι περικλυτὰ ἔργα κέλευε.
- 325 Τὸν δ' Ἔκτωρ νείκεσεν ἰδὼν αἰσχροῖς ἐπέεσσι·
- 326 “Δαιμόνι, οὐ μὲν καλὰ χόλον τόνδ' ἔνθεο θυμῷ.
- 327 Λαοὶ μὲν φθινύθουσι περὶ πτόλιν αἰπύ τε τεῖχος
- 328 μαρνάμενοι· σέο δ' εἵνεκ' αὐτὴ τε πτόλεμός τε
- 329 ἄστυ τόδ' ἀμφιδέδηε· σὺ δ' ἂν μαχέσαιο καὶ ἄλλω,
- 330 ὃν τινά που μεθιέντα ἴδοις στυγεροῦ πολέμοιο.
- 331 Ἀλλ' ἄνα, μὴ τάχα ἄστυ πυρὸς δηϊοιο θέρηται.”
- 332 Τὸν δ' αὖτε προσέειπεν Ἀλέξανδρος θεοειδής·
- 333 “Ἔκτορ, ἐπεὶ με κατ' αἴσαν ἐνείκεσας οὐδ' ὑπὲρ αἴσαν,
- 334 τοῦνεκά τοι ἐρέω· σὺ δὲ σύνθεο καὶ μευ ἄκουσον·
- 335 οὗ τοι ἐγὼ Τρώων τόσπον χόλῳ οὐδὲ νεμέσσι²⁷
- 336 ἤμην ἐν θαλάμῳ, ἔθελον δ' ἄχεϊ προτραπέσθαι.
- 337 Νῦν δέ με παρειποῦς' ἄλοχος μαλακοῖς ἐπέεσσιν
- 338 ὄρμησ' ἐς πόλεμον· δοκέει δέ μοι ὦδε καὶ αὐτῷ
- 339 λῶϊον ἔσσεσθαι· νίκη δ' ἐπαμείβεται ἄνδρας.
- 340 Ἀλλ' ἄγε νῦν ἐπίμεινον, Ἀρήϊα τεύχεα δύω·
- 341 ἢ ἴθ', ἐγὼ δὲ μέτειμι· κινήσεσθαι δέ σ' ὄϊω.”
- 342 “Ὡς φάτο, τὸν δ' οὗ τι προσέφη κορυθαίολος Ἔκτωρ·
- 343 τὸν δ' Ἑλένη μύθοισι προσηύδα μειλίχοισι·
- 344 “Δᾶερ ἐμεῖο κυνὸς κακομηχάνου ὀκρυοέσεως,
- 345 ὥς μ' ὄφελ' ἤματι τῷ ὅτε με πρῶτον τέκε μήτηρ
- 346 οἴχεσθαι προφέρουσα κακὴ ἀνέμοιο θύελλα
- 347 εἰς ὄρος ἢ εἰς κῦμα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης,
- 348 ἔνθά με κῦμ' ἀπόερσε πάρος τάδε ἔργα γενέσθαι.

²⁷ O herói homérico receia a *νέμεσις*, que é a reprovação pública da sua conduta. De facto, o que o move não é o medo dos deuses, mas o respeito, *αἰδώς*, pela opinião pública. Nesta cultura, que Dodds classifica como “cultura de vergonha”, o *καλόν* e o *αἰσχρόν* designam o que é “belo” ou “feio” segundo a opinião pública. Se considerarmos que neste verso *νέμεσις* tem o sentido que referimos, e não o que habitualmente se lhe dá neste passo, de “ressentimento” ou “desprezo”, *Τρώων* é um genitivo subjectivo de *νεμέσσι*, mas tem valor sintáctico diferente no sintagma *Τρώων χόλῳ*.

- 349 Αὐτὰρ ἐπεὶ τάδε γ' ὥδε θεοὶ κακὰ τεκμήραντο,
350 ἀνδρὸς ἔπειτ' ὄφελλον ἀμείνωνος εἶναι ἄκοιτις,
351 ὃς ἤδη νέμεσιν τε καὶ αἵσχεα πόλλ' ἀνθρώπων.
352 Τούτῳ δ' οὔτ' ἄρ νῦν φρένες ἔμπεδοι οὔτ' ἄρ' ὀπίσσω
353 ἔσσονται· τῷ καὶ μιν ἐπαυρήσεσθαι οἴω.
354 Ἀλλ' ἄγε νῦν εἴσελθε καὶ ἔξεο τῷδ' ἐπὶ δίφρῳ,
355 δᾶερ, ἐπεὶ σε μάλιστα πόνος φρένας ἀμφιβέβηκεν
356 εἵνεκ' ἐμεῖο κυνὸς καὶ Ἀλεξάνδρου ἔνεκ' ἄτης,
357 οἷσιν ἐπὶ Ζεὺς θῆκε κακὸν μόρον, ὥς καὶ ὀπίσσω
358 ἀνθρώποισι πελώμεθ' αἰοίδιμοι ἐσσομένοισι.”
359 Τὴν δ' ἡμείβεται ἔπειτα μέγας κορυθαίολος Ἴκτωρ·
360 “Μὴ με κάθιζ', Ἑλένη, φιλέουσά περ· οὐδέ με πείσεις·
361 ἤδη γάρ μοι θυμὸς ἐπέσσυται ὄφρ' ἐπαμύνω
362 Τρώεσσι, οἳ μέγ' ἐμεῖο ποθὴν ἀπεόντος ἔχουσιν.
363 Ἀλλὰ σύ γ' ὄρνυθι τοῦτον, ἐπειγέσθω δὲ καὶ αὐτός,
364 ὥς κεν ἔμ' ἐντοσθεν πόλιος καταμάρψῃ ἐόντα.
365 Καὶ γὰρ ἐγὼν οἶκον δὲ ἐλεύσομαι ὄφρα ἴδωμαι
366 οἰκῆας ἄλοχόν τε φίλην καὶ νήπιον υἱόν.
367 Οὐ γὰρ οἶδ' εἰ ἔτι σφιν ὑπότροπος ἴζομαι αὐτίς,
368 ἢ ἤδη μ' ὑπὸ χερσὶ θεοὶ δαμόωσιν Ἀχαιῶν.”
369 “Ὡς ἄρα φωνήσας ἀπέβη κορυθαίολος Ἴκτωρ.

Heitor e Andrómaca

- 370 Αἶψα δ' ἔπειθ' ἵκανε δόμους εὖ ναιετάοντας,
371 οὐδ' εὖρ' Ἀνδρομάχην λευκώλενον ἐν μεγάροιςιν,
372 ἀλλ' ἦ γε ζὺν παιδὶ καὶ ἀμφιπόλῳ εὐπέπλῳ
373 πύργῳ ἐφειστήκει γοόωσά τε μυρομένη τε.

- 374 Ἔκτωρ δ' ὥς οὐκ ἔνδον ἀμύμονα τέτμεν ἄκοιτιν,
 375 ἔσθῃ ἐπ' οὐδὸν ἰών, μετὰ δὲ δμῳῇσιν ἔειπεν·
 376 “Εἰ δ' ἄγε μοι, δμῳαί. Νημερτέα μυθήσασθε·
 377 πῇ ἔβῃ Ἀνδρομάχῃ λευκώλενος ἐκ μεγάρου;
 378 Ἡέ περ ἐς γαλόων ἢ εἰνατέρων εὐπέπλων,
 379 ἢ ἐς Ἀθηναίης ἐξοίχεται, ἔνθά περ ἄλλαι
 380 Τρῳαὶ εὐπλόκαμοι δεινὴν θεὸν ἰλάσκονται;”
 381 Τὸν δ' αὖτ' ὀτρυνὴν ταμίη πρὸς μῦθον ἔειπεν·
 382 “Ἔκτορ, ἐπεὶ μάλ' ἄνωγας ἀληθέα μυθήσασθαι,
 383 οὐτέ περ ἐς γαλόων οὔτ' εἰνατέρων εὐπέπλων
 384 οὔτ' ἐς Ἀθηναίης ἐξοίχεται, ἔνθά περ ἄλλαι
 385 Τρῳαὶ εὐπλόκαμοι δεινὴν θεὸν ἰλάσκονται,
 386 ἀλλ' ἐπὶ πύργον ἔβῃ μέγαν Ἴλιου, οὔνεκ' ἄκουσε
 387 τεῖρεσθαι Τρῳας, μέγα δὲ κράτος εἶναι Ἀχαιῶν.
 388 Ἡ μὲν δὲ πρὸς τεῖχος ἐπειγομένη ἀφικάνει,
 389 μαινομένη εἰκυῖα· φέρει δ' ἅμα παῖδα τιθήνη.”
 390 Ἡ ῥα γυνὴ ταμίη, ὃ δ' ἀπέσσυτο δώματος Ἔκτωρ
 391 τὴν αὐτὴν ὁδὸν αὖτις εὐκτιμένας κατ' ἀγυιάς.
 392 Εὖτε πύλας ἵκανε διερχόμενος μέγα ἄστυ
 393 Σκαιάς, τῇ ἄρ' ἔμελλε διεξιμέναι πεδίονδε,
 394 ἔνθ' ἄλοχος πολύδωρος ἐναντίῃ ἦλθε θεούσα
 395 Ἀνδρομάχῃ, θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἡετίωνος,
 396 Ἡετίων, ὃς ἔναιεν ὑπὸ Πλάκῳ ὕληέσση,
 397 Θήβῃ Ὑποπλακίῃ, Κιλίκεσσ' ἀνδρεσσιν ἀνάσσων·
 398 τοῦ περ δὲ θυγάτηρ ἔχεθ' ²⁸ Ἔκτορι χαλκοκορυστῇ.
 399 Ἡ οἱ ἔπειτ' ἦντησ', ἅμα δ' ἀμφίπολος κίεν αὐτῇ

²⁸ A forma verbal ἔχεθ' significa “era mulher de”.

- 400 παῖδ' ἐπὶ κόλπῳ ἔχουσ' ἀταλάφρονα, νήπιον αὐτῶς,
401 Ἑκτορίδην ἀγαπητόν, ἀλίγκιον ἀστέρι καλῷ,
402 τόν ῥ' Ἑκτώρ καλέεσκε Σκαμάνδριον, αὐτὰρ οἱ ἄλλοι
403 Ἀστυάνακτ'· οἷος γὰρ ἐρύετο Ἴλιον Ἑκτώρ.
404 Ἦτοι ὁ μὲν μείδησεν ἰδὼν ἐς παῖδα σιωπῇ·
405 Ἀνδρομάχῃ δέ οἱ ἄγχι παρίστατο δάκρυ χέουσα,
406 ἔν τ' ἄρα οἱ φῶ χειρὶ ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζε·
407 “Δαιμόνιε, φθίσει²⁹ σε τὸ σὸν μένος, οὐδ' ἐλεαίρεις
408 παῖδά τε νηπίαχον καὶ ἔμ' ἄμμορον, ἦ τάχα χήρῃ
409 σεῦ ἔσομαι· τάχα γάρ σε κατακτανέουσιν Ἀχαιοὶ
410 πάντες ἐφορμηθέντες· ἐμοὶ δέ κε κέρδιον εἶη
411 σεῦ ἀφαμαρτούσῃ χθόνα δύμεναι· οὐ γὰρ ἔτ' ἄλλη
412 ἔσται θαλπωρή, ἐπεὶ ἂν σύ γε πότμον ἐπίσπῃς,
413 ἀλλ' ἄγε· οὐδέ μοι ἔστι πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ.
414 Ἦτοι γὰρ πατέρ' ἀμὸν ἀπέκτανε δῖος Ἀχιλλεύς,
415 ἐκ δὲ πόλιν πέρσεν Κιλικίων εὖ ναιετάουσιν
416 Θήβην ὑψίπυλον· κατὰ δ' ἔκτανεν Ἡετίωνα,
417 οὐδέ μιν ἐξενάριξε, σεβάσσατο γὰρ τό γε θυμῷ,
418 ἀλλ' ἄρα μιν κατέκλεψε σὺν ἔντεσι δαιδαλέοισιν
419 ἠδ' ἐπὶ σῆμ' ἔχεεν· περὶ δὲ πτελέας ἐφύτευσαν
420 νύμφαι ὄρεστιάδες, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.
421 Οἳ δέ μοι ἐπτά κασίγνητοι ἔσαν ἐν μεγάροισιν,
422 οἳ μὲν πάντες ἰῶ κίον ἡματι Ἄϊδος εἴσω·
423 πάντας γὰρ κατέπεφνε ποδάρκης δῖος Ἀχιλλεὺς
424 βουσὶν ἐπ' εἰλιπόδεσσι καὶ ἀργεννῆς ὄϊεσσι.
425 Μητέρα δ', ἦ βασίλευεν ὑπὸ Πλάκῳ ὕληέσση,

---

²⁹ Sentido transitivo.

- 426 τὴν ἐπεὶ ἄρ' δεῦρ' ἤγαγ' ἅμ' ἄλλοισι κτεάτεσσιν,
427 ἅψ ὃ γε τὴν ἀπέλυσε λαβὼν ἀπερείσι' ἄποινα,
428 πατρὸς δ' ἐν μεγάροισι βάλ' Ἄρτεμις ἰοχέαιρα.
429 Ἔκτορ, ἀτὰρ σύ μοι ἐσσι πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ
430 ἡδὲ κασίγνητος, σὺ δέ μοι θαλερὸς παρακοίτης·
431 ἀλλ' ἄγε νῦν ἐλέαιρε καὶ αὐτοῦ μίμν' ἐπὶ πύργῳ,
432 μὴ παῖδ' ὀρφανικὸν θήης χήρην τε γυναῖκα·
433 λαὸν δὲ στήσον παρ' ἐρινεόν, ἔνθα μάλιστα
434 ἀμβατός ἐστι πόλις καὶ ἐπίδρομον ἔπλετο τεῖχος.
435 Τρεῖς γὰρ τῇ γ' ἐλθόντες ἐπειρήσανθ' οἱ ἄριστοι
436 ἄμφ' Αἴαντε δῶο καὶ ἀγακλυτὸν Ἰδομενεῖα
437 ἡδ' ἄμφ' Ἀτρεΐδης καὶ Τυδέος ἄλκιμον υἱόν·
438 ἥ που τίς σφιν ἔνισπε θεοπροπίων ἐὺ εἰδώς,
439 ἥ νυ καὶ αὐτῶν θυμὸς ἐποτρύνει καὶ ἀνώγει.”
440 Τὴν δ' αὖτε προσέειπε μέγας κορυθαίολος Ἔκτωρ·
441 “Ἥ καὶ ἐμοὶ τάδε πάντα μέλει, γύναι· ἀλλὰ μάλ' αἰνῶς
442 αἰδέομαι Τρῶας καὶ Τρωάδας ἐλκεσιπέπλους,
443 αἳ κε κακὸς ὥς νόσφιν ἀλυσκάζω πολέμοιο·
444 οὐδέ με θυμὸς ἄνωγεν, ἐπεὶ μάθον ἔμμεναι ἐσθλὸς
445 αἰεὶ καὶ πρῶτοισι μετὰ Τρώεσσι μάχεσθαι,
446 ἀρνύμενος πατρός τε μέγα κλέος ἡδ' ἐμὸν αὐτοῦ.
447 Εὖ γὰρ ἐγὼ τόδε οἶδα κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν·
448 ἔσσεται ἡμαρ ὅτ' ἄν ποτ' ὀλώλῃ Ἴλιος ἱρή
449 καὶ Πριάμος καὶ λαὸς ἐϋμμελίῳ Πριάμοιο.
450 Ἀλλ' οὐ μοι Τρώων τόσσον μέλει ἄλγος ὀπίσσω,
451 οὔτ' αὐτῆς Ἑκάβης οὔτε Πριάμοιο ἄνακτος
452 οὔτε κασιγνήτων, οἳ κεν πολέες τε καὶ ἐσθλοὶ

- 453 ἐν κονίησι πέσοιεν ὑπ' ἀνδράσι δυσμενέεσσιν,
454 ὅσσον σεῦ, ὅτε κέν τις Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων
455 δακρυόεσσαν ἄγηται, ἐλεύθερον ἡμαρ ἀπούρας·
456 καί κεν ἐν Ἄργει ἐοῦσα πρὸς ἄλλης ἱστὸν ὑφαίνεις,
457 καί κεν ὕδωρ φορέοις Μεσσηϊδος ἢ Ὑπερείης
458 πόλλ' ἀεκαζομένη, κρατερὴ δ' ἐπικείσεται ἀνάγκη·
459 καί ποτέ τις εἶπησιν ἰδὼν κατὰ δάκρυ χέουσας·
460 “Ἐκτορος ἦδε γυνή, ὅς ἀριστεύεσκε μάχεσθαι
461 Τρώων ἵπποδάμων, ὅτε Ἴλιον ἀμφεμάχοντο.”
462 Ὡς ποτέ τις ἐρέει· σοὶ δ' αὖ νέον ἔσσεται ἄλγος
463 χήτεϊ τοιοῦδ' ἀνδρὸς ἀμύνειν δούλιον ἡμαρ.
464 Ἀλλὰ με τεθνηῶτα χυτὴ κατὰ γαῖα καλύπτοι,
465 πρίν γέ τι σῆς τε βοῆς σοῦ θ' ἐλκηθμοῖο πυθέσθαι.”
466 Ὡς εἰπὼν οὗ παιδὸς ὀρέξατο φαίδιμος Ἴκτωρ·
467 ἄψ δ' ὁ πάϊς πρὸς κόλπον ἐϋζώνοιο τιθήνης
468 ἐκλίνθη ἰάχων, πατρὸς φίλου ὅψιν ἀτυχθεὶς,
469 ταρβήσας χαλκὸν τε ἰδὲ λόφον ἵπποχαίτην,
470 δεινὸν ἀπ' ἀκροτάτης κόρυθος νεύοντα νοήσας.
471 ἐκ δὲ γέλασσε πατήρ τε φίλος καὶ πότνια μήτηρ·
472 αὐτίκ' ἀπὸ κρατὸς κόρυθ' εἵλετο φαίδιμος Ἴκτωρ,
473 καὶ τὴν μὲν κατέθηκεν ἐπὶ χθονὶ παμφανόωσαν·
474 αὐτὰρ ὃ γ' ὄν φίλον υἱὸν ἐπεὶ κύσε πῆλὲ τε χερσίν,
475 εἶπε τ' ἐπευξάμενος Δίι τ' ἄλλοισιν τε θεοῖσι·
476 “Ζεῦ ἄλλοι τε θεοί, δότε δὴ καὶ τόνδε γενέσθαι
477 παῖδ' ἐμὸν, ὥς καὶ ἐγὼ περ, ἀριπρεπέα Τρώεσσιν,
478 ὧδε βίην ἀγαθὸν τε, καὶ Ἰλίου ἱφὶ ἀνάσσειν·
479 καί ποτέ τις εἶποι ‘πατρός γ' ὧδε πολλὸν ἀμείνων

- 480 ἐκ πολέμου ἀνιόντα· φέροι δ' ἔναρα βροτόεντα
481 κτείνας δῆϊον ἄνδρα, χαρείη δὲ φρένα μήτηρ.”
482 Ὡς εἰπὼν ἀλόχοιο φίλης ἐν χερσὶν ἔθηκε
483 παῖδ' ἐόν· ἥ δ' ἄρα μιν κηῶδεϊ δέξατο κόλπῳ
484 δακρυόεν γελάσασα· πόσις δ' ἐλέησε νοήσας,
485 χειρὶ τέ μιν κατέρεξεν ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζε·
486 “Δαιμονίη, μή μοί τι λήην ἀκαχίζεο θυμῷ·
487 οὐ γάρ τίς μ' ὑπὲρ αἴσαν ἀνὴρ Ἄϊδι προΐαψαι·
488 μοῖραν δ' οὐ τίνα φημι πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν,
489 οὐ κακόν, οὐδὲ μὲν ἐσθλόν, ἐπὴν τὰ πρῶτα γένηται.
490 Ἀλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα τὰ σ' αὐτῆς ἔργα κόμιζε,
491 ἱστόν τ' ἠλακάτην τε, καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε
492 ἔργον ἐποίχεσθαι· πόλεμος δ' ἄνδρεςσι μελήσει
493 πᾶσι, μάλιστα δ' ἐμοί, τοὶ Ἰλίου ἐγγεγάασιν.
494 Ὡς ἄρα φωνήσας κόρυθ' εἴλετο φαίδιμος Ἴκτωρ
495 ἵππουριν· ἄλοχος δὲ φίλῃ οἶκον δὲ βεβήκει
496 ἐντροπαλιζομένη, θαλερὸν κατὰ δάκρυ χέουσα.
497 Αἶψα δ' ἔπειθ' ἴκανε δόμους εὖ ναιετάοντας
498 Ἴκτορος ἀνδροφόνοιο, κιχήσατο δ' ἔνδοθι πολλὰς
499 ἀμφιπόλους, τῇσιν δὲ γόον πάσῃσιν ἐνῶρσεν.
500 Αἱ μὲν ἔτι ζῶον γόον Ἴκτορα ᾗ ἐνὶ οἴκῳ·
501 οὐ γάρ μιν ἔτ' ἔφαντο ὑπότροπον ἐκ πολέμοιο
502 ἵξεσθαι, προφυγόντα μένος καὶ χεῖρας Ἀχαιῶν.

O regresso de Heitor e Páris ao campo de batalha

- 503 Οὐδὲ Πάρις δῆθυνεν ἐν ὑψηλοῖσι δόμοισιν,
504 ἀλλ' ὃ γ', ἐπεὶ κατέδυ κλυτὰ τεύχεα, ποικίλα χαλκῷ,

- 505 σεύατ³⁰ ἔπειτ' ἀνὰ ἄστυ, ποσὶ κραιπνοῖσι πεποιθώς.
- 506 Ὡς δ' ὅτε τις στατὸς ἵππος, ἀκοστήσας ἐπὶ φάτνῃ,
- 507 δεσμὸν ἀπορρήξας θεῇ πεδίῳ κροαίνων,
- 508 εἰωθὼς λούεσθαι ἑὺρρεῖος ποταμοῖο,
- 509 κυδιόων· ὕψοῦ δὲ κάρη ἔχει, ἀμφὶ δὲ χαῖται
- 510 ὥμοις αἴσσονται· ὁ δ' ἀγλαΐῃφι πεποιθώς,
- 511 ρίμφα ἐ γοῦνα φέρει μετὰ τ' ἥθεα καὶ νομὸν ἵππων·
- 512 ὥς υἱὸς Πριάμοιο Πάρις κατὰ Περγάμου ἄκρης
- 513 τεύχεσι παμφαίνων ὥς τ' ἡλέκτωρ ἐβεβήκει
- 514 καγχαλόων, ταχέες δὲ πόδες φέρον· αἶψα δ' ἔπειτα
- 515 Ἕκτορα δῖον ἔτετμεν ἀδελφεόν, εὖτ' ἄρ' ἔμελλε
- 516 στρέψεσθ' ἐκ χώρης ὅθι ἦ ὀάριζε γυναικί.
- 517 Τὸν πρότερος προσέειπεν Ἀλέξανδρος θεοειδής·
- 518 “Ἡθεῖ”, ἦ μάλα δὴ σε καὶ ἐσσύμενον κατερύκω
- 519 δηθύνων, οὐδ' ἦλθον ἐναΐσιμον, ὥς ἐκέλευες;”
- 520 Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη κορυθαίολος Ἕκτωρ·
- 521 “Δαιμόνι”, οὐκ ἂν τίς τοι ἀνὴρ ὃς ἐναΐσιμος εἴη,
- 522 ἔργον ἀτιμήσειε μάχης, ἐπεὶ ἄλκιμός ἐσσι·
- 523 ἀλλὰ ἐκὼν μεθιεῖς τε καὶ οὐκ ἐθέλεις· τὸ δ' ἐμὸν κῆρ
- 524 ἄχνηται ἐν θυμῷ, ὅθ' ὑπὲρ σέθεν αἴσχε' ἀκούω
- 525 πρὸς Τρώων, οἳ ἔχουσι πολὺν πόνον εἵνεκα σεῖο.
- 526 Ἀλλ' ἴομεν· τὰ δ' ὀπισθεν ἀρεσσόμεθ', αἳ κέ ποθι Ζεὺς
- 527 δώῃ ἐπουρανίοισι θεοῖς αἰειγενέτησι
- 528 κρητῆρα στήσασθαι ἐλεύθερον³¹ ἐν μεγάροισιν,
- 529 ἐκ Τροίης ἐλάσαντας εὐκνήμιδας Ἀχαιούς.”

³⁰ A forma verbal *σεύατ* equivale a *ἔσσυτο*.

³¹ *κρητῆρα ἐλεύθερον* pode ser sinónimo de *ἐλεύθερον ἡμᾶρ* (*Il.* 6.455).

Ficha nº 1

Nausícaa chega ao palácio de seu pai e Ulisses aguarda, como ela lhe ordena.

- 1 Ὡς ὁ μὲν ἔνθ' ἤρᾱτο πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς,
- 2 κούρην δὲ προτὶ ἄστν φέρειν μένος ἡμιόνοιϊν.
- 3 Ἥ δ' ὅτε δὴ οὗ πατρὸς ἀγακλυτὰ δώμαθ' ἵκανε,
- 4 στῆσεν ἄρ' ἐν προθύροισι, κασίγνητοι δέ μιν ἀμφίς
- 5 ἴσταντ' ἀθανάτοισ' ἐναλίγκιοι, οἳ ῥ' ὑπ' ἀπήνης
- 6 ἡμιόνους ἔλυνον ἐσθῆτά τε ἔσφερρον εἴσω.
- 7 Αὐτὴ δ' ἐς θάλαμον ἐὼν ἦϊε· δαΐε δέ οἱ πῦρ
- 8 γρηῦς Ἀπειραΐη, θαλαμηπόλος Εὐρυμέδουσα,
- 9 τήν ποτ' Ἀπείρηθεν νέες ἤγαγον ἀμφιέλισσαι,
- 10 Ἀλκινόῳ δ' αὐτὴν γέρας ἔξελον, οὐνεκα πᾶσι
- 11 Φαιήκεσσιν ἄνασσε, θεοῦ δ' ὥς δῆμος ἄκουεν·
- 12 ἦ τρέφε Νausικάαν λευκώλενον ἐν μεγάροισιν.
- 13 Ὅ οἱ πῦρ ἀνέκαιε καὶ εἴσω δόρπον ἐκόσμει.

Odisseia

Notas:

***Απειραΐη* (v.8): “de Apire”**

1. Traduza o texto em português correcto.
2. Exercícios:
  - 2.1. Indique o caso e justifique:
    - a) (προτὶ) ἄστν (v.2)
    - b) ἡμιόνοιϊν (v.2)
    - c) (ἐν) προθύροισι (v.4)
    - d) (ὑπ') ἀπήνης (v.5)
    - e) νέες (v.9)
    - f) οἱ (v.13)
  - 2.2. Classifique morfologicamente:
    - a) ἤρᾱτο (v.1)
    - b) στῆσεν (v.4)
    - c) ἴσταντ' (v.5)
  - 2.3. Indique dez características da língua homérica, diferentes entre si, explique-as e refaça as formas em ático.
  - 2.4. Escanda os versos 10 e 11, sem se esquecer de marcar a designar a cesura encontrada.

- 2.5. Conjugue o verbo *κοσμέω* no imperfeito do indicativo, fazendo as contracções.
- 2.6. Conjugue o verbo *ἵστημι* no presente do indicativo da voz activa.
- 2.7. Tendo em conta o estudo que fez dos finais locativos explique a forma *Ἀπείρηθεν* (v.9). Indique outros finais locativos que conheça e explique-os.
- 2.8. Tendo em conta o estudo que faz da lei de Grassmann, explique a alternância de *τρέφω* e *θρέψω*.
- 2.9. Escreva em grego (use três características próprias da língua épica e explique-as):

Eurimedusa (Εὐρυμέδουσα, ης) fora levada (ἄγω) pelas naus (ναῦς, νηός) recurvas (ἀμφέλισσα, ης), de Apire, para ser dada como presente ao magnânimo (μεγαλήτωρ, ορος) Alcínoo, que governava (ἀνάσσω com gen.) os Feaces.

Ficha nº 2

Ulisses chega ao palácio de Alcínoo envolto numa nuvem que se dissipa no momento de se dirigir ao rei e a sua esposa Arete.

- 1   Αὐτὰρ ὁ βῆ διὰ δῶμα πολύτλας δῖος Ὀδυσσεὺς
- 2   πολλὴν ἥερ' ἔχων, ἣν οἱ περίχευεν Ἀθήνη,
- 3   ὄφρ' ἵκετ' Ἀρήτην τε καὶ Ἀλκίνοον βασιλῆα.
- 4   Ἀμφὶ δ' ἄρ' Ἀρήτης βάλε γούνασι χεῖρας Ὀδυσσεύς,
- 5   καὶ τότε δὴ ῥ' αὐτοῖο πάλιν χύτο θέσφατος ἀήρ.
- 6   Οἱ δ' ἄνεω ἐγένοντο δόμον κάτα φῶτα ἰδόντες,
- 7   θαύμαζον δ' ὀρόωντες· ὁ δ' ἐλλιτάνευεν Ὀδυσσεύς·
- 8   “Ἀρήτη, θύγατερ Ῥηξήνορος ἀντιθέοιο,
- 9   σὸν τε πόσιν σά τε γούναθ' ἰκάνω πολλὰ μογήσας,
- 10   τούσδε τε δαιτυμόνας, τοῖσιν θεοὶ ὄλβια δοῖεν
- 11   ζωέμεναι.

Odisseia

1. Traduza o texto em português correcto.
2. Exercícios:
  - 2.1. Indique o caso e justifique:
    - a) διὰ δῶμα (v.1)
    - b) γούνασι (v.4)
  - 2.2. Indique o modo e justifique:
    - a) ἵκετ' (v.3)
    - b) ὀρόωντες (v.7)
    - c) μογήσας (v.9)
    - d) δοῖεν (v.10)
  - 2.3. Reescreva em ático e explique:
  - 2.4. περίχευεν (v.2)

- a) γούνασι (v.4)
- b) αὐτοῖο (v.5)
- c) ὀρόωντες (v.7)
- a) ζωέμεναι (v.11)

2.5. Escanda dois versos à sua escolha no trecho que leu.

2.6. Do ponto de vista estilístico comente e explique o sintagma δόμον κατά (v.6)

2.7. À luz da lei de Grassmann explique a forma θέσφατος (v.5).

2.8. Indique o valor sintático do particípio ἔχων (v.2) e refira quatro participios com o mesmo valor.

2.9. Escreva em grego (use um final locativo e duas características da língua épica na resolução deste exercício; explique-os em nota):

Arete e o magnânimo (μεγαλήτωρ, ὀρος) Alcínoo deram ao divino Ulisses uma escolta (πομπή, ἦς) para que chegasse (ικνέομαι) a casa são e salvo (ἀβλαβής, ἔς).

Ficha nº 3

Ulisses suplica auxílio à rainha Arete, esposa de Alcínoo e filha de Rexenor. O velho e sábio Equeneu repreende Alcínoo por não estar a receber de forma apropriada o estrangeiro e diz-lhe o que deve fazer.

- 1 Ἀρήτη, θύγατερ Ῥηξήνορος ἀντιθέοιο
- 2 σὸν τε πόσιν σά τε γούναθ' ἰκάνω πολλὰ μογήσας
- 3 τούσδε τε δαιτυμόνας τοῖσιν θεοὶ ὄλβια δοῖεν
- 4 ζωέμεναι, καὶ παισὶν ἐπιτρέψειεν ἕκαστος
- 5 κτήματ' ἐνὶ μεγάροισι γέρας θ' ὃ τι δῆμος ἔδωκεν.
- 6 Αὐτὰρ ἐμοὶ πομπὴν ὀτρύνετε πατρίδ' ἰκέσθαι
- 7 θᾶσσον, ἐπεὶ δὴ δηθὰ φίλων ἄπο πῆματα πάσχω"
- 8 Ὡς εἰπὼν κατ' ἄρ' ἔζετ' ἐπ' ἐσχάρῃ ἐν κονίῃσι
- 9 παρ πυρί· οἱ δ' ἄρα πάντες ἀκτὴν ἐγένοντο σιωπῇ.
- 10 Ὅψε δὲ δὴ μετέειπε γέρων ἥρως Ἐχένης,
- 11 ὃς δὴ Φαιήκων ἀνδρῶν προγενέστερος ἦεν
- 12 καὶ μύθοισι κέκαστο, παλαιά τε πολλά τε εἰδώς·
- 13 ὃ σφιν εὐφρονέων ἀγορήσατο καὶ μετέειπεν·
- 14 "Ἄλκίνο', οὐ μὲν τοι τόδε κάλλιον οὐδὲ ἔοικε,
- 15 ξεῖνον μὲν χαμαὶ ἦσθαι ἐπ' ἐσχάρῃ ἐν κονίῃσιν·
- 16 οἶδε δὲ σὸν μῦθον ποτιδέγμενοι ἰσχανόωνται.
- 17 Ἀλλ' ἄγε δὴ ξεῖνον μὲν ἐπὶ θρόνου ἀργυροῦλου

- 18 ἔσπον ἀναστήσας, σὺ δὲ κηρύκεσσι κέλευσον
19 οἶνον ἐπικρῆσαι, ἵνα καὶ Διὶ τερπικεραύνῳ
20 σπείσομεν, ὅς θ' ἰκέτησιν ἅμ' αἰδοίοισιν ὀπηδεῖ.
21 δόρπον δὲ ξείνῳ ταμίῃ δότῳ ἔνδον ἐόντων.”

Odisseia

1. Traduza o texto em português correcto.
2. Exercícios:
  - 2.1. Escanda cinco versos a partir do início da fala de Equeneu, marcando sempre a cesura.
  - 2.2. Faça um comentário dialectal, indicando a que dialecto as formas pertencem e como seriam em ático.
  - 2.3. Classifique morfologicamente:
    - a) μογήσας (enuncie) (v.2)
    - b) δοῖεν (conjugue) (v.3)
    - c) ὀτρύνετε (conjugue) (v.6)
    - d) ἰκέσθαι (v.6)
    - e) κέκαστο (conjugue) (v.12)
    - f) κέλευσον (conjugue) (v.18)
  - 2.4. Explique o acento de ἄπο (v.7)
  - 2.5. Explique a forma μετέειπε (v.10)
  - 2.6. Explique a forma ἰσχανόωνται (v.16)
3. Preencha o seguinte quadro com o vocabulário básico do texto:

[illegible]

Ficha nº 4

Ulisses fala a Alcínoo:

- 1 Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
2 “Ἀλκίνο’, ἄλλο τί τοι μελέτω φρεσίν·οὐ γὰρ ἐγὼ γε
3 ἀθανάτοισιν ἔοικα, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
4 οὐ δέμας οὐδὲ φυὴν, ἀλλὰ θνητοῖσι βροτοῖσιν·
5 οὓς τινας ὑμεῖς ἴστε μάλιστ’ ὀχέοντας ὀϊζὺν
6 ἀνθρώπων, τοῖσιν κεν ἐν ἄλγεσιν ἰσωσαίμην.
7 Καὶ δ’ ἔτι κεν καὶ πλείον’ ἐγὼ κακὰ μυθησαίμην,
8 ὅσσα γε δὴ ζῦμπαντα θεῶν ἰότητι μόγησα.
9 Ἀλλ’ ἐμὲ μὲν δορπῆσαι ἐάσατε κηδόμενόν περ·
10 οὐ γάρ τι στυγερῇ ἐπὶ γαστέρι κύντερον ἄλλο
11 ἔπλετο, ἢ τ’ ἐκέλευσεν ἔο μνήσασθαι ἀνάγκη
12 καὶ μάλα τειρόμενον καὶ ἐνὶ φρεσὶ πένθος ἔχοντα,
13 ὥς καὶ ἐγὼ πένθος μὲν ἔχω φρεσίν, ἡ δὲ μάλ’ αἰεὶ
14 ἐσθέμεναι κέλεται καὶ πινέμεν, ἐκ δέ με πάντων
15 ληθάνει, ὅσσ’ ἔπαθον, καὶ ἐνιπλησθῆναι ἀνώγει.

Odisseia

1. Traduza o texto em português correcto.
2. Exercícios:
  - 2.1. Escanda os cinco primeiros versos da fala de Ulisses e marque a respectiva cesura.
  - 2.2. Classifique morfologicamente:
    - a) Μελέτω (conjugue)
    - b) ἴστε (conjugue) (v.5)
    - c) ὀχέοντας (enuncie) (v.5)
    - d) ἰσωσαίμην (conjugue) v.6
    - e) ἐνιπλησθῆναι (v.15)
  - 2.3. Identifique o caso e justifique:
    - a) δέμας (v.4)
    - b) θεῶν (v.8)
    - c) ἔο (v.11)
  - 2.4. Faça um comentário dialectal, indicando a que dialecto as formas pertencem e como seriam em ático.

3. Preencha o seguinte quadro com o vocabulário básico do texto:

Substantivos	SIGNIFICADO OU SINÓNIMO	Adjectivos	SIGNIFICADO OU SINÓNIMO	Verbos	SIGNIFICADO OU SINÓNIMO

Ficha nº 5

Diz o Cíclope a Ulisses:

- 1 “Νήπιος εἰς, ὦ ξεῖν’, ἣ τηλόθεν εἰλήλουθας,
- 2 ὅς με θεοὺς κέλειαι ἦ δειδίμεν ἦ ἀλέασθαι.
- 3 οὐ γὰρ Κύκλωπες Διὸς αἰγιόχου ἀλέγουσιν
- 4 οὐδὲ θεῶν μακάρων, ἐπεὶ ἦ πολὺ φέρτεροί εἰμεν.
- 5 Οὐδ’ ἂν ἐγὼ Διὸς ἔχθος ἀλευάμενος πεφιδοίμην
- 6 οὔτε σεῦ οὔθ’ ἐτάρων, εἰ μὴ θυμός με κελεύοι.
- 7 Ἀλλὰ μοι εἴφ’ ὅπῃ ἔσχεσ ιὼν εὐεργέα νῆα,
- 8 ἣ που ἐπ’ ἐσχατιῆς ἦ καὶ σχεδόν, ὄφρα δαείω.”
- 9 Ὡς φάτο πειράζων, ἐμὲ δ’ οὐ λάθεν εἰδότα πολλά,
- 10 ἀλλὰ μιν ἄψορρον προσέφην δολίοις ἐπέεσσι·
- 11 “Νέα μὲν μοι κατέαξε Ποσειδάων ἐνοσίχθων,

- 12 πρὸς πέτρῃσι βαλὼν ὑμῆς ἐπὶ πείρασι γαίης,
 13 ἄκρῃ προσπελάσας· ἄνεμος δ' ἐκ πόντου ἔνεικεν·
 14 αὐτὰρ ἐγὼ σὺν τοῖσδε ὑπέκφυγον αἰπὺν ὄλεθρον.”

Odisseia

1. Traduza o texto em português correcto.
2. Exercícios:
  - 2.1. Tendo em conta o estudo que fez sobre o valor aspectual do optativo, estabeleça a distinção entre *πεφιδοίμην* (v.5) e *κελεύοι* (v.6).
  - 2.2. Transcreva o excerto que leu para ático.
  - 2.3. Classifique morfologicamente:
    - a) εἰλήλουθας (v.1) (conjugue)
    - b) εἶφ' (v.7)
    - c) δαείω (v.8)
    - d) προσπελάσας (v.13) (enuncie)
  - 2.4. Indique o caso e justifique:
    - a) με (v.2)
    - b) Διὸς αἰγιόχου (v.3)

Ficha nº 6

Ulisses, intrigado com o desaparecimento de alguns dos companheiros, vai ao palácio de Circe. Esta recebe-o oferecendo-lhe uma beberagem; surpreendida com o facto de a poção não fazer qualquer efeito em Ulisses, interpela-o da seguinte forma:

- 1 “Τίς πόθεν εἰς ἀνδρῶν; πόθι τοι πόλις ἡδὲ τοκῆες;
 2 θαῦμά μ' ἔχει, ὥς οὐ τι πίων τάδε φάρμακ' ἐθέλχθης.
 3 Οὐδὲ γὰρ οὐδέ τις ἄλλος ἀνὴρ τάδε φάρμακ' ἀνέτλη,
 4 ὅς κε πῖη καὶ πρῶτον ἀμείψεται ἔρκος ὀδόντων.
 5 Σοὶ δέ τις ἐν στήθεσσι ἀκήλητος νόος ἐστίν.
 6 Ἥ σύ γ' Ὀδυσσεύς ἐσσι πολύτροπος, ὃν τέ μοι αἰεὶ
 7 φάσκεν ἐλεύσεσθαι χρυσόρραπις Ἀργεῖφόντης,
 8 ἐκ Τροίης ἀνιόντα θοῇ σὺν νηὶ μελαίνῃ.
 9 ἀλλ' ἄγε δὴ κολεῶ μὲν ἄορ θεο, νῶϊ δ' ἔπειτα
 10 εὐνῆς ἡμετέρης ἐπιβήμεν, ὄφρα μιγέντε
 11 εὐνῇ καὶ φιλότῃ πεποιθόμεν ἀλλήλοισιν.” (...)

Responde-lhe Ulisses:

- 12 “Οὐδ’ ἂν ἐγὼ γ’ ἐθέλοιμι τεῆς ἐπιβήμεναι εὐνῆς,
 13 εἰ μή μοι τλαίης γε, θεά, μέγαν ὄρκον ὁμόσσαι,
 14 μή τί μοι αὐτῷ πῆμα κακὸν βουλευσέμεν ἄλλο.’

Odisseia

1. Traduza o texto em português correcto.
2. Exercícios:
  - 2.1. Estabeleça a diferença aspectual entre os conjuntivos πῆ (v.4) e ἐπιβήμεν (v.10).
  - 2.2. Reescreva em ático os versos 6-8 (pode manter as elisões).
  - 2.3. Escreva um verso (ou meramente uma frase), em língua homérica, que pudesse suceder-se à fala de Circe e introduzir a fala de Ulisses.
  - 2.4. Indique o caso e justifique:
    - a) ὁδόντων (v. 4)
    - b) εὐνῇ καὶ φιλότῃτι (v.11)´
  - 2.5. Classifique morfologicamente:
    - a) θεο (v.9)
    - b) μιγέντε (v.10)
    - c) βουλευσέμεν (v.14)

Ficha nº 7

Depois do combate singular entre Menelau e Páris, Afrodite avisa Helena de que Páris a espera no quarto. Helena vai ao seu encontro, mas sente-se indignada com o comportamento de Páris na guerra.

- 1 Αἱ δ’ ὅτ’ Ἀλεξάνδροιο δόμον περικαλλέ’ ἵκοντο,
 2 ἀμφίπολοι μὲν ἔπειτα θοῶς ἐπὶ ἔργα τράποντο,
 3 ἥ δ’ εἰς ὑπόροφον θάλαμον κίε δῖα γυναικῶν.
 4 Τῇ δ’ ἄρα δίφρον ἐλοῦσα φιλομειδῆς Ἀφροδίτη
 5 ἀντί’ Ἀλεξάνδροιο θεὰ κατέθηκε φέρουσα·
 6 ἔνθα κάθιζ’ Ἑλένη, κόρυη Διὸς αἰγιόχοιο,
 7 ὅσσε πάλιν κλίνασα, πόσιν δ’ ἠνίπαπε μύθο·
 8 “Ἥλυθες ἐκ πολέμου· ὥς ὥφελες αὐτόθ’ ὀλέσθαι,
 9 ἀνδρὶ δαμείς κρατερῷ, ὃς ἐμὸς πρότερος πόσις ἦεν.
 10 Ἴη μὲν δὴ πρὶν γ’ εὔχε’ ἀρηϊφίλου Μενελάου
 11 σῇ τε βίῃ καὶ χερσὶ καὶ ἔγχεϊ φέρτερος εἶναι·
 12 ἀλλ’ ἴθι νῦν προκάλεσσαι ἀρηϊφίλον Μενέλαον

- 13 ἐξαὔτις μαχέσασθαι ἐναντίον· ἀλλά σ' ἔγωγε
 14 παύεσθαι κέλομαι, μηδὲ ξανθῷ Μενελάῳ
 15 ἀντίβιον πόλεμον πολεμίζειν ἡδὲ μάχεσθαι
 16 ἀφραδέως, μή πως τάχ' ὑπ' αὐτοῦ δουρὶ δαμῆης.”

Ilíada

1. Traduza o texto em português correcto.
2. Exercícios:
  - 2.1. Indique a função sintáctica:
    - a) γυναικῶν (v.3)
    - b) ἀρηϊφίλου Μενελάου (v.10)
  - 2.2. Classifique morfologicamente:
    - a) ἦλυθες (v. 8)
    - b) ὀλέσθαι (v.8)
    - c) δαμείς (v.9)
    - d) ἦεν (v.9)
    - e) εὔχε' (v.10)
  - 2.3. Comente, do ponto de vista, da sua formação os seguintes compostos:
    - a) ἀμφίπολοι (v.2)
    - b) ὑψόροφον (v.3)
    - c) φιλομειδῆς (v.4)
    - d) ἀρηϊφίλον (v.12)
  - 2.4. Classifique morfologicamente a forma verbal δαμῆης (v. 16) e classifique a oração de que ela é predicado.
  - 2.5. Tendo em conta o estudo o estudo que fez sobre os finais locativos:
    - a) Comente o vocábulo αὐτόθ' (v. 8)
    - b) Refira outros finais locativos que conheça, exemplificando, a partir dos seus conhecimentos.
  - 2.6. Refira algumas características dialectais da língua homérica a partir do texto aqui transcrito.
  - 2.7. Escanda o verso 9 e marque a respectiva cesura.
  - 2.8. Tendo em conta o seu conhecimento do poema homérico, transcreva o vocabulário que neste excerto considera caracteristicamente homérico, associando uma brevíssima explicação.
  - 2.9. Explique foneticamente as seguintes grafias:
    - a) κούρη (v.6) em face do ático κόρη
    - b) προκάλεσσαι (v.12)
3. Preencha o seguinte quadro com o vocabulário básico do texto:

Substantivos	SIGNIFICADO OU SINÓNIMO	Adjectivos	SIGNIFICADO OU SINÓNIMO	Verbos	SIGNIFICADO OU SINÓNIMO

Ficha nº 8

- 1 Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα ποδάρκης δῖος Ἀχιλλεύς·
- 2 “Ἄτρεΐδῃ κύδιστε, φιλοκτεανώτατε πάντων,
- 3 πῶς γάρ τοι δώσουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοί;
- 4 οὐδέ τί που ἴδμεν ξυνήϊα κείμενα πολλά·
- 5 ἀλλὰ τὰ μὲν πολίων ἐξεπράθομεν, τὰ δέδασται,
- 6 λαοὺς δ' οὐκ ἐπέοικε παλίλλογα ταῦτ' ἐπαγείρειν.
- 7 Ἀλλὰ σὺ μὲν νῦν τῇνδε θεῷ πρόες· αὐτὰρ Ἀχαιοὶ
- 8 τριπλῇ τετραπλῇ τ' ἀποτείσομεν, αἶ κέ ποθι Ζεὺς
- 9 δῶσι πόλιν Τροίην εὐτείχεον ἐξαλαπάξαι.”
- 10 Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη κρείων Ἀγαμέμνων·
- 11 “Μὴ δ' οὕτως, ἀγαθός περ ἐὼν, θεοείκελ' Ἀχιλλεῦ,
- 12 κλέπτε νόφ, ἐπεὶ οὐ παρελεύσεαι οὐδέ με πείσεις.
- 13 ἼΗ ἐθέλεις, ὄφρ' αὐτὸς ἔχῃς γέρας, αὐτὰρ ἔμ' αὐτως
- 14 ἥσθαι δευόμενον, κέλεαι δέ με τῇνδ' ἀποδοῦναι;
- 15 ἀλλ' εἰ μὲν δώσουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοί,
- 16 ἄρσαντες κατὰ θυμὸν, ὅπως ἀντάξιον ἔσται·
- 17 εἰ δέ κε μὴ δώωσιν, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἔλωμαι
- 18 ἦ τεδὸν ἦ Αἴαντος ἰὼν γέρας, ἦ Ὀδυσῆος
- 19 ἄξω ἐλὼν· ὃ δέ κεν κεχολώσεται ὃν κεν ἴκωμαι.”

1. Traduza o texto em português correcto.
2. Exercícios:
  - 2.1. Faça um levantamento dos elementos dialectais presentes no passo que leu e explique-os sucintamente.
  - 2.2. Faça um comentário sintáctico aos modos verbais utilizados neste excerto, dando especial ênfase ao uso do conjuntivo e do particípio.

Ficha nº 9

A deusa Atena fala a Aquiles sem ser vista, em seu nome e em nome de Hera, com vista a refrear a ira daquele contra Agamémnon, ao saber que vai ficar sem a cativa Briseida.

- 1 Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη·
- 2 “Ἦλθον ἐγὼ παύσουσα τὸ σὸν μένος, αἶ κε πίθηαι,
- 3 οὐρανόθεν· πρὸ δέ μ' ἦκε θεὰ λευκώλενος Ἥρη
- 4 ἄμφω ὁμῶς θυμῷ φιλέουσά τε κηδομένη τε·
- 5 ἀλλ' ἄγε λῆγ' ἔριδος, μηδὲ ξίφος ἔλκεο χειρί·
- 6 ἀλλ' ἦτοι ἔπεσιν μὲν ὀνειδίσον ὥς ἔσεται περ·
- 7 ὧδε γὰρ ἐξερέω, τὸ δὲ καὶ τετελεσμένον ἔσται·
- 8 καί ποτέ τοι τρὶς τόσσα παρέσσεται ἀγλαὰ δῶρα
- 9 ὕβριος εἵνεκα τῆσδε· σὺ δ' ἴσχεο, πείθεο δ' ἡμῖν.”
- 10 Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·
- 11 “Χρὴ μὲν σφωῖτερόν γε, θεά, ἔπος εἰρύσσασθαι
- 12 καὶ μάλα περ θυμῷ κεχολωμένον· ὧς γὰρ ἄμεινον·
- 13 ὅς κε θεοῖς ἐπιπείθεται, μάλα τ' ἔκλυον αὐτοῦ.”
- 14 Ἦ καὶ ἐπ' ἀργυρῇ κόπῃ σθένος χεῖρα βαρεῖαν,
- 15 ἄψ δ' ἐς κουλεὸν ὥσε μέγα ξίφος, οὐδ' ἀπίθησε
- 16 μύθῳ Ἀθηναίης· ἦ δ' Οὐλυμπόνδ' ἐβεβήκει
- 17 δώματ' ἐς αἰγιόχοιο Διὸς μετὰ δαίμονας ἄλλους.”

Ilíada

1. Traduza o texto em português correcto.
2. Exercícios:
  - 2.1. Faça um levantamento de cinco elementos dialectais presentes no passo que leu e explique-os sucintamente.
  - 2.2. Comente o valor sintáctico dos seguintes participios:
    - a) παύσουσα (v.2)

b) κεχολωμένον (v.12)

2.3. Transcreva os dois conjuntivos eventuais ou de probabilidade presentes no excerto que leu e explique-os do ponto de vista morfológico e sintático.

2.4. Justifique o emprego da forma verbal ἔσεται (l.6) em vez de ἔσται.

2.5. Classifique morfológicamente:

a) ἔλκεο (v.5)

b) ὀνειδίτουν (v.6)

c) ἐπιπείθεται (v.13)

2.6. Indique o caso e justifique:

a) θυμῷ (v.4)

b) χειρί (v.5)

c) ἡμῖν (v.9)

d) πόδας (v.10)

3. Preencha o seguinte quadro com o vocabulário básico do texto:

Substantivos	SIGNIFICADO OU SINÓNIMO	Adjectivos	SIGNIFICADO OU SINÓNIMO	Verbos	SIGNIFICADO OU SINÓNIMO

Ficha nº 10

Aquiles injuria Agamémnon por lhe ter roubado a cativa de guerra, Briseida, e faz um juramento solene.

1 Πηλεΐδης δ' ἐξαυτίς ἀταρτηροῖς ἐπέεσσιν

2 Ἀτρεΐδην προσέειπε, καὶ οὐ πῶ λῆγε χόλοιο·

3 “Οἶνοβαρές, κυνὸς ὄμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφιοι,

4 οὔτέ ποτ' ἐς πόλεμον ἅμα λαῶ θωρηχθῆναι

- 5 οὔτε λόχονδ' ἰέναι σὺν ἀριστήεσσιν Ἀχαιῶν
 6 τέτληκας θυμῷ· τὸ δέ τοι κῆρ εἶδεται εἶναι.
 7 Ἥ πολλὸν λώϊόν ἐστι κατὰ στρατὸν εὐρὺν Ἀχαιῶν
 8 δῶρ' ἀποαιρεῖσθαι ὅς τις σέθεν ἀντίον εἴπη·
 9 δημοβόρος βασιλεύς, ἐπεὶ οὐτιδανοῖσιν ἀνάσσεις·
 10 ἦ γὰρ ἂν, Ἀτρεΐδῃ, νῦν ὕστατα λωβήσαιο.
 11 Ἀλλ' ἔκ τοι ἐρέω καὶ ἐπὶ μέγαν ὄρκον ὁμοῦμαι·
 12 ναὶ μὰ τόδε σκῆπτρον, τὸ μὲν οὐ ποτε φύλλα καὶ ὄζους
 13 φύσει, ἐπεὶ δὴ πρῶτα τομὴν ἐν ὄρεσσι λέλοιπεν,
 14 οὐδ' ἀναθηλήσει· περὶ γάρ ῥά ἐ χαλκὸς ἔλεψε
 15 φύλλά τε καὶ φλοιόν· νῦν αὐτέ μιν υἷες Ἀχαιῶν
 16 ἐν παλάμῃς φορέουσι δικασπόλοι, οἳ τε θέμιστας
 17 πρὸς Διὸς εἰρύαται· ὃ δέ τοι μέγας ἔσσεται ὄρκος·
 18 ἦ ποτ' Ἀχιλλῆος ποθὴ ἵζεται υἷας Ἀχαιῶν
 19 σύμπαντας· τότε δ' οὐ τι δυνήσεται ἀχνύμενός περ
 20 χραισμεῖν, εὖτ' ἂν πολλοὶ ὑφ' Ἑκτορος ἀνδροφόνοιο
 21 θνήσκοντες πίπτωσι· σὺ δ' ἔνδοθι θυμὸν ἀμύξεις
 22 χωόμενος ὃ τ' ἄριστον Ἀχαιῶν οὐδὲν ἔτισας.”

Ilíada

1. Traduza o texto em português correcto.
2. Exercícios:
  - 2.1. Faça um levantamento de três elementos dialectais presentes no passo que leu, explique-os sucintamente e refira mais quatro características da língua homérica.
  - 2.2. Comente, do ponto de vista morfológico e sintáctico, as seguintes formas verbais:
    - a) εἴπη (v.8)
    - b) λωβήσαιο (v.10)
    - c) ἀχνύμενός (v.19)
    - d) πίπτωσι (v.21)
  - 2.3. Escanda os dois últimos versos do texto e marque a cesura.
  - 2.4. Indique o caso e justifique:
    - a) θυμῷ (v.6)
    - b) τόδε σκῆπτρον (v.12)
3. Preencha o seguinte quadro com o vocabulário básico do texto:

